

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Martinii Tridentini E Societate Jesu Sinicae Historiae Decas Prima

Martini, Martino

Monachii, 1658

Trigesimussextus Imperator Fous. Imperavit annis LIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11848

pulos. Illo triumphato sanctisque moribus exulto, in melius traducti regni nomen habebimus, & ingens ex eorum opibus compendium. Nemo nobis invidet, nemo indignabitur, non aliam ob causam illud in ditionem redigentibus, quam ut barbaros ejus mores Sinicis legibus mitigemus. Contra si HAN regnum subactum inus, totius orbis in te concitabis arma, pij quoque regis amittendo nomine, ac nullo fortassis emolumento, cunctis regibus in nos atque ipso Imperatore consurrecturo. C I N U S haud aspernatus recta suadentis orationem, duceret ergo in X o exercitum, imperavit. Quod & fortiter ab eo præstitum & feliciter, occupato toto regno interfectoque rege. PA vero, ut inter eum regemque C I N U M convenerat, ultro in illius imperium clientelamque concessit.

Inter hæc G U E I rex è vicinitate C I N I post acceptam superiorum cladem sibi ac suis rebus timens, ut in quiete & otio regnaret, nec de toto regno periclitaretur; ei se tributarium fecit, omne obsequium promittens non aliter atque Imperatori, simul & amicitiam illius ambiens. Omnia C I N U S ei tribuit, maximè lætus, per amicum jam tributariumque regnum facilem sibi patere transitum ad reliqua Orientis regna subigenda. Quod & factum, ut sub insequenti Imperatore videbimus.

TRIGESIMUS SEXTUS IMPERATOR F O U S.

Imperavit annis L I X.

Cyclo 40. anno
44. ante Chri.
anno 314.

FO U S X I C I N I I filius multis quidem annis Imperatoris nomen habuit, at nullo splendore majestatis; amissis demum omnibus, à C I N O rege captus, & in ordinem redactus, ut ostendetur infra.

Primo hujus Imperatoris anno C I N U S per tributarium G U E I regnum iter habens, contra C I regem arma movit, palàm prædicans, Sinarum se imperium occupatum ire. C I U S hosti tanto impar, quò tamen ei resisteret, L u regem sollicitat, conjunctis viribus vim depulsus. Præterea missò ad Z u regem legato rogat, ut C I N regnum invadat, debilitandæ regis potentia, copiisque divertendis. Pollicito

Z u

Zu rege suppetias, C I N U S rerum suarum trepidus, in id studio omni incubuit, ut amicum sibi Z U U M fervaret, novamque societatem distraheret. Ad eum igitur & ipse legatum mittit C H A N G I U M præfectum magnâ prudentiâ nec minori rerum usu insignem. Hic ubi pervenit ad regem, Ad te, inquit, C I N U S frater tuus, rex meus me misit, amicitiam tuam expetens; simul ut à C I rege, ut hosse suo digrediarer. Quod si poterit abs te impetrare, regni sui, quâ tuo vicinum est, partem offert stadiorum sexcentium; ac præterea C I regis filiam excellentissimâ forma, quam tenet adhuc in regiâ suâ, captam bellis superioribus. Hæc pauca regi legatus; at Præfectorum animis longè prolixius atque facilius incubuit, eorum præsertim, quorum gravior erat autoritas apud regem. Plerosque ferè omnes muneribus corruptos eò inclinavit, ut eorum instinctu C I U S cum C I N O pacem vellet. Hic enim verò triumphare gaudio Præfecti omnes in concilio præter unum C H I N C H I N U M, qui demisso vultu gestuque tristi, secus sententis indice, regis inconstantiam haud obscure damnavit. Et ille hoc animadvertens, causam ex eo sciscitatur, cur unus aliorum non sequatur sententiam? C H I N C H I N U S quod mutis antè signis ostenderat, nunc ore promens, Quod te, inquit, ô rex, afficiat honore C I N U S, astimèti que magni; causa inde est, quia tibi cum C I rege fuit amicitia. Nunc repente cum fortunâ suâ mutatus suadet, ut eundem deseras. Ego verò etiam atque etiam considerandum putem, quò C I N U S hac petitione spectet, quidque velit. Partem promittit tibi regni sui, si jus amicitie violes. Magnifica promissio! sed vereor, ut fucò careat. Ni me fallit opinio mea, suis rebus studet non tuis; eò tendit, id agit, ut, quâ regnas Boream versùs, C I U M hostem habeas, quò dein expeditius ipse per occidentalem tractum subeat tuum regnum. Omnino displicet hac pax mihi, quæ sine magno periculo tuo coagmentari non potest. Timeo, ne utrumque hostem tibi hac amicitia facias. C I U S sanè fidem tam leviter abs te fractam, non feret; & ubi diffidet rebus suis, ad C I N I se amicitiam conferet in perniciem tuam.

Salutare sine dubio consilium erat; sed neglectum tamen Z u regi, plurium sententis adherenti Hanc autem amicitiam discidisse, visa C H A N G I O pars victoriæ; cujus spem ut exaggeraret, inter Z u u m ac C I U M excitatis insuper odijs bellum hac arte conflavit. Multos dies in urbe Z u i regiâ moratus, nunquam regem adiit; questus etiam privatis sermonibus, eum non verè C I i amicitiam videri,

*Erant Changj
legati.*

sed simulatè tantùm exuisse. Parum ipsi fidei habendum; quin timendum potiùs, ne acceptis à CINO rege terris malè diruptam cum CIO societatem conglutinet denuo consocietque sua cum illius armis. Zuus à corruptis Præfectis eà de re admonitus, si illud est causæ, inquit, quòd CHANGIUS me non conveniat, differatque promissa regis sui, quia timet, ut CI regis amicitia penitus renunciaverim; faciam, ut intelligat id à me cum fide factum. Itaque ad Aquilonis regiones primò ponit præsidia; deinde misso legato condiciones pacis apud CIUM rescindi jubet; imò papyrus, in quâ erant exarata, inspectante rege concerpi. CIUS acerbitate insolentissimæ contumeliæ accensus, easdem pacis condiciones, quas penes se habebat, scindit, iraque fervens, legato ZU regis jussu facessere, mox ad CINUM ipsè legatum dimittit supplicem ac pacem oraturum; GUEIQUE regis exemplum, secutus, ultro se illi stipendiarium facit, sine vi, sine armis, ex unius CHANGII consilio ac fraude potiùs in tantum crescenti. ~~Ita~~ demum CHANGIUS, ubi destinata processerant è voto, discedit è ZU regno, ducens assignatos sibi homines secum, quæis promissa terræ CINÆ stadia sexcenta traderet. Sed ingressus regnum, jamque in tuto agens, ridet comites suos. &c. *Accipete, inquit, hæc sexcenta terrarum stadia; (montem digito monstrans) quæ regi vestro promissi.* Hunc in modum delusi ad suum regem redeunt, admonentes de CINI perfidiâ. Qui ultionis inardescens cupidine, quàm primùm infert ei bellum; at regnum ingressus, & ab ejus Præfectis superatus, ignominiosam sibi, sed necessariam pacem petijt. Quod sanè bellum nunquam suscepturus erat, si CHINCHINO paruisset, saluberrimè suadenti, ut CIO potiùs, quàm CINO intentaret arma. *Satius mihi videtur, aiebat, uti CIO molire bellum, quàm finem ponas amicitia, quæ cum CINO tibi adhuc est in integra. Plus enim inde terrarum sperare licet, quàm si ab eo sexcenta stadia accepisses.* At ille, velut antè bene monentem spreverat, ira nec jam salubris consilij patiens fuit, magno suo malo.

Interea CIUS omni metu solutus, quippe qui jam in CINI regis esset fide & clientelâ, accitis ab eodem auxilijs adversus YENEM regem arma captat. Nec CINO improbata ea molitio, cujus consilium eò spectabat, ut regna mutuis regulorum armis fessa postmodum invaderet, ipse vel in clientelam acciperet. Ac CIUS quidem secundo Marte usus, YENIS totum propè regnum occupavit; quem denique

que commisso apud regiam urbem proelio victum morte affecit. Erat ei filius jam ætate provecior, CHAUS nomine. Hunc igitur exercitum profligati reliquæ civitatésque hosti resistere adhuc ausæ, patri subrogant; egregiâ indole, animique magnitudine hosti, etiam victori parem. Post variam belli fortunam obvénit CHAO victoria; devictusque proelio CIUS regno pulsus est. Adspirabat ad alteram victoriam CHAUS, ipsum CI regnum destinans armis palmaribus pretium; sed, quia CINUM timebat, suspenso impetu haud dum maturo, intra sui se regni fines continuit.

Illud potius est visum, ut ejectis, qui supererant hostibus, late vastatum afflictumque paternum erigeret regnum, cui rei optimos undique milites ducésque collectos liberaliter ornatéque tractavit; invitatis ad se præterea varijs illo ævo præcipui nominis Philosophis. & ubique diditam ejus liberalitatem atque munificentiam sponte sequentibus. Inductus est ad hoc consilium à COQUEIO Philosopho, qui aptam ad rem præsentem narrans historiam, Rex quidam gaudebat olim, inquit, equis plurimum, quos undique adductos emebat, quanto vis pretio. Eaque propter homines certos è suis subditis in externa dimittebat regna, qui optimos equos quærerent, & in ijs unum præcipuè, quem audierat velocissimum esse atque ante alios generosum, & intra viginti quatuor horarum spatium mille cursu stadia emententem. Quo denique reperto, sed jam mortuo, ne prorsus vacui redirent domum, aureis quingentis emunt ejus ossa, regique afferunt. Miratus ille incitissimam emtionem, primò irascitur; mox tamen audito eorum prætextu placari se finit, hanc facti sui rationem reddentium. *Nos, inquiebat unus ex omnibus, nos, ô rex, omni quidem diligentia quæsivimus, quem jusseras, equum adeò velocem eundemque vivum nullum invenimus; scito tamen, vivos ejus indolis ad te brevi adductum iri. Cùm enim percubuerit te vel ossa tantis emisse; profectò mercatores majoris lucris cupiditate alleli minimè cunctabuntur vivos adducere.* Acquievit his dictis rex, eodemque anno tres emit equos, qui ultro adducebantur, eadem velocitate, quàm fuit alter, quem frustra quæsierat.

*Historia de
emptu equi
ossibus, & em-
ptionis causâ.*

Admonitus hac narratione CHAUS, quanto in honore habendi essent magno & excellenti ingenio peregrini; advenientes peregrè doctos homines benignè ac liberaliter excepit. Quo factum, ut quàm plurimi confluerent; quos inter YOUS nominatur, cujus operâ quantum usus fuerit, quàmque res præclaras gesserit, infra memorabimus.

Y. 2.

CINUS.

CINUS interea CHANGIUM sibi perquam fidelem cum legati potestate reges omnes adire jubet atque authorem esse ut sibi tanquam Imperatori sese subicerent. Id si fecissent, promittebat eorum ditio- nes in clientelam se accepturum; sin abnuerent, exitiale bellum ac vastitatem minabatur. Jamque nimia ejus potentia plerisque formi- dolosa erat; cum insperatâ morte vitam simul & imperium, quod ad se trahere nitebatur, amisit. Cujus filium, quem patri nec belli nec pacis artibus parem futurum crederent, omnes deseruere, antiquo fœdere instaurato conjurantes in illius perniciem, si cui eorum tenta- ret bellum facere. At filius etiam patre fortior, avidiorque imperij, cognitioque fœdus contra se coaluisse, ac regulos patris sui clientes à se descivisse; confestim adversus HANUM regem cum ingentibus copijs mittit Præfectos suos, & JYANG nobilem urbem, in qua magnum erat momentum ad subigendum imperium universum, obsi- det. Quinque omnino menses tenuit obsidio, tantumque laborem, frustra iusserant missi duces; cum formidandus adest fœderatorum exercitus. Quem tamen CINUS, haud sanè ignavus aut timidus adolescens omnibus collectis viribus, eodem loci fortiter excipiens collatis utrinque signis victor, cecidit hostium supra sexaginta millia. Tum demum obsessi factâ deditioe seque & urbem tradidere regi. Cius QUEI usque reges sub imperio victoris obedientes se futuros denuo promittunt, præteritoram veniam rogantes. Quam ne CI- NUS negaret, magnum & anceps bellum fecit, quod in occidentali ejus regno exarserat. Nam exteræ gentes aperto per TANYU re- gnum transitu, jamjam ipsius regno imminebant. Quamobrem omisâ victoriâ, ut illis iret obviam, tutiora sequens, maximam exer- citus partem reduxit, compositâ cum regibus pace. Sed qui hostes po- terat vincere, nec armatos exercitus timebat; ab amicis propemo- dam subversus est, cum amplissimi regni amittendi periculo. MEN- TANGKIUNII cujusdam irâ. Ille quidem erat è CI regno oriun- dus; sed ob egregias naturæ dotes, & sapientiæ opinionem apud CI- NUM regem proximè superiorem ad summos honores pervenerat. factus Colaus. Sed enim quod plerumque solet, novus rex patris Præ- fectos parùm æquis oculis aspiciebat, & minimè omnium summum Præfectum MENTUNGKIUNIUM. Erga quem exploratâ regis vo- luntate, qui ejus felicitatem ferre non poterant, nec hominem exte- rum primam occupâsse dignitatem; apud regem in perfidiæ suspicio- nem

*ingentis
victoria.*

nem vocant, pretextentes, *Eum è CI regno esse, pro CIO multa agere. Timendum, ne, si luceat occasio, amore patriæ aclus in transversum, CINNO exitum moliaur. Denique homini extranco parum fidendum.* Pronum erat suâ sponte ac præjudicio incumbentem in ultionem meditati sceleris impellere. Itaque summâ eum præfecturâ primò movet, alio suffecto; ruentemque delatores & invidi varijs querelis multorumque criminum suspicione oneratum, ut assolet, in ultimum conantur exitum provolvere. Quæ ille omnia, & pejora etiam sagaci metu præcipiens, fugâ, cantantis galli beneficio, salutem invenit. Alij dicunt, hominem fuisse unum è comitibus MENTANGKIUNII, *Fuga galli cantu pro-mota.* qui cantantem gallum artifice linguâ imitabatur. Ea res accidit in hunc modum. Noctu quâdam fugienti transeundum erat propugnaculum. In eo mos erat, ut portæ non aperirentur nisi ad galli cantum. Hujus moris haud ignarus MENTANGKIUNIUS, ut insequentium se manus effugeret, multò ante galli cantum vigilabat ad portas. Jamque imminebant, qui ad eum capiendum erant missi. Quo in rerum suarum articulo deprehensus, ex ultimi discriminis ictu consilium cepit, vel gallum, quem secum habebat, nescio quâ arte sibi canere jubens vel imitans ipse canorum animal. Galli quidem, qui erant in propugnaculo, cognatæ vocis excitati præcentione respondebant, ut solent; & præsidarij tempus aperiendî portas esse rari, nilque doli suspicantes, MENTANGKIUNIUM transmittunt, insequentium securum.

Hic itaque acceptæ injuriæ dolore calens, primò CI regem suumque, ne CINO tributum penderet, ab eoque secederet, impellit. Deinde CI. GUEI & HAN reges ejusdem suasu, suam insuper operam appromittentis, missoque maximo exercitu non dubij victoriæ. Intenderatque spem eorum hostis ipse, districtus alijs in occidente bellis, & agrè tantis viribus par. Quò facilius ei, commisso per Præfectos prælio, victoriam extorsit MENTANGKIUNIUS; iniquis etiam conditionibus ad tres reges missâ legatione pacis gratiam ab eis ambientibus. Dissuaserunt multi Præfectorum; nec enim vires defuturas sibi, quibus tres regulos vincerent, si modò tantum temporis detur, quantum erat ad milites à tantillâ clade colligendos necessarium. Rex CINO autem maluit singulos reges in breve tempus aliquot terris ac libertatis umbrâ frui, quàm summam rerum in discrimen conjicere, sed Præfectorum consilio favit regum superbia, MENTANGKIUNIUS

NI O auctore pacem cum CINO respicientium. Quâ repulsâ magis ille roboratus, CROCEO superato positisque in occidentali litore castris transitum regibus occlusit. Ea demum fuit ad pacem via; in quam, ubi transire diu, sed inani contentione tentaverat, consentire reges hac conditione; ut, quidquid terrarum CIN rex haberet ad usque CROCEI fontem, illis cederet. Annuit rex, pacemque necquicquam contrâ nitente MENTANGKIUNIO obtinuit.

Sunlungi Philosophi thesis.

His temporibus claruit SUNLUNGUS quidam Sophista; cui multum loquentiæ, multum astutiæ, sed sapientiæ parum. Is tamen in publico Philosophorum conventu solus sustinuit hanc thesin, Hominem tres aures habere; & illam, quâ audimus, aliam esse à duabus, quas videmus. Eaque de se tantâ veritatis imitatione disseruit, ut nemo quisquam ei contradicere sit ausus. Unde cum quis impossibilia vult probare vel rationi repugnantia, ex proverbij consuetudine dicitur a Sinis, de tribus auribus disputare.

Proverbium.

CI rex postquam CINO secesserat, sui que jam juris erat, in SUNG dynastam bellum sumit, gnarus militiae, ac simul iniquus; devictumque omniditione exiit. Nec contentus tot terris, & victoriâ elatus, ZU regi bellum facit, Imperatoris nomen affectans. Sed qui aliena quærebat, etiam sua vitamque ipsam amisit. CHAUS enim rex YEN, quo de suprâ docuimus, ubi regem CI alijs distentum bellis vidit; cum YOYO summo Præfecto agitaris de eo debellando consilij, quantum maximum potuit exercitum conscribit, cui summâ cum potestate YOYUM præposuit. Adhæc GUEI & HAN suppeticas petenti miserunt; cunctis, quod CIUS Imperatoris nomen usurparet, indignantibus. Auctis igitur copijs YOYUS CI regnum invadit, ingenti exercitu terribilis. Quem quidem CIUS collectis omnibus viribus excepit, & ad ripam occidentalem CI fluminis, à quo regno nomen, XANTUNG provinciam transfluente, congressus acie, horrendam

Ingens clades.

cladem accepit, aliquot centenis hominum millibus cæsis; ipse cum paucis fugiens, evasit. Nunciatâ strage regnum omne miscetur. Invadunt urbem regiam hostes ipsi, captamque diripiunt, pretiosissimamque ad YENEM regem transmittentes ex opulentissimo regis palatio. Tum YOYUS insperatæ occasionis luce victoriam longius latiusque differendam ratus, missis varijs ducibus, cunctas ferè CI regni urbes ad deditionem pronas occupat munitque præsidij. MINIUS autem (nam hoc erat CI regi nomen) ad australes plagas KIU dictas,

ZU

Zu regno vicinas, se recepit. Inde ab rege petita illati belli venia, multaque promittens, ab eo flagitat auxilia. Zu rex occasione rei bene gerendae latus, quippe qua Ci regnum occupari poterat per speciem auxilij, NAOCIUM mittit iusto cum exercitu. Ille ad se invitat MINIMUM, obsequium omne promittit, at venientem perfide capit. YENEM deinde regem de regni partitione allocutus, MINIMUM, majore se perfidia maculans, necat. Ita Ci regni terras, quae ad Austrum jacent, Zu; quae ad Boream, YEN, reges inter se partiti, ex unius ruina suo uterque regno firmamentum quaesiverunt.

Perfidia per speciem auxilij.

Erat eadem tempestate in Ci regno Philosophus quidam UANGXOUS nomine, virtutis ac sapientiae fama inclitus. Hunc YOYUS omni modo ad sui regis obsequium pellicere, missis primum literis perquam honorificis eum ad se invitans; recusantem vero tanquam visurus ipse coram conventum velle. UANGXOUS contra illius vitare conspectum, nec usquam parere. Tandem aeger inexpectata cunctatione YOYUS, regionem, in qua Philosophus agebat, milite cingit, ultima minatus, nisi quam primum adsit, blandus tamen simul atque ad magni nominis praefecturam invitans. At UANGXOUS & minis & blanditijs intactus, maluit in sui regis obsequio mori, quam ad YOYUM accedere; laqueo fidei suae teste vitam finiens. Miser haud dubie, ac nihil minus, quam Philosophus; facti tamen laudatores etiam inimicos habuit, more Sinico, ejusmodi fidelitatem in suos reges permagni aestimantium. YOYUS ipse honorificam sepulturam affectum, monumento insuper ornavit, ut insignis fidei ad posteros exemplum. Fuit hoc olim, & est etiamnum ex parte sollemne Sinicis Praefectis fidelioribus, ut mortem sibi conciscant, ne veniant in manus alicujus, qui est in sui regis hostium numero, eique servire cogantur. Hoc enim a Sinis maxime probrosum habetur, si cum rege suo mori non praoptant, a quo praefecturam acceperant, quam regi victori servire, illique subjectos esse. Itaque satius est quam plurimis, gloriose perire (ut ipsi putant) quam hanc perfidiae ignominiam notari. Hinc statuis, hinc fanis ad posteritatis memoriam propagant atque produnt ejusmodi fidem Siniae, quam inter primas summisque virtutes ponunt. Vidimus hanc aetate multos, quibus potior erat mors vel voluntaria, vel a Tartaris crudelissime oblata, quam ut illis se subicerent, eorumve ritu, imperioque caput raderent.

Yoyi Philosophi in fide sua sui regis constantia.

Et mors voluntaria.

In hunc modum Ci regnum pessumdarum a diversis hostibus,
unius

*Matrona fidei
rem Ci regi
restituit.*

unius feminæ virtus & in regem suum amor utcunque restituit. Hæc memorandæ fidei matrona filium inter regios Præfectos numerabat haud ultimæ dignitatis, SUNKIAUS erat ei nomen; occiso rege ad matrem prudentiâ & ætate provecctam confugienti. Illa de deserto rege filium increpans, & ad fortiter agendum vel moriendum pro suo rege adhortans, *Malo, inquit, mihi non esse filium, quàm infidum regi suo.* SUNKIAUS pudore affectus, ac simul à matre animatus, in publicum prouens inclamare cœpit. NAOCIIUS Zu regis militia legatus regnum nostrum contra jus fâsq; occupavit, occisôque NINIO rege scelus auxit, perfidus in utroque. *Quare cui fides in regem suum, cui regnum cordi, cui animus petenda è NAOCIO ultionis; me sequatur.* His dictis erecti multi, exponentesque se ad utramque fortunam pro libertate patriæ, de improvîso NAOCII domum invadunt eumque necant. Quo factô quàm plurimi Ci regni incolæ ad SUNKIAM undiq; confluentes FACHANGUM, interfecti regis filium etiamdum latitantem, creant regem. Qui Zu regis præsidij è ditione KIU nullo negotio ejectis paternum regnum jam tum ex parte restaurare cœpit.

*Fraude Toyus
ab exercitu
dimovetur.*

His auditis YOYUS, qui agebat in CI regno Boream versùs, totius regni occupandi cogitationem suscepit. Collectis ergo viribus, quanta scunq; habuit, in FACHANGUM movet. Ad primum expeditionis impetum destinata ME urbs maxima, quàm obsidione premere paranti Præfectus urbis occurrit extra mœnia. Certatum utrinque fortiter; sed cum YOYUS viribus esset ac virtute militari superior, victus ille atque interfectus est. Milites duce destituti refugiunt in urbem ac iurejurando se obstringunt antè morituros, quàm sese urbemque dederent. Ac primò ducem, cujus nutum omnes intuerentur, sibi legunt uno omnes consensu militem gregarium, TIENTANUM nomine; sed cui tunc prælio nemo, consilioque par habebatur. Interea moritur rex YEN; in cujus locum electus HOAIUS illius filius, YOYO non optimè cupiebat, nimiam ejus potentiam suspectans. Itaque nec subsidia mittit ei nec stipendia, ut solebat pater; quin etiam, quàm licuit, ejus rebus obstabat. TIENTANUS aversam regis ab YOYO voluntatem, suam occasionem ad res bene gerendas ratus, quàm potest occultè, ne quàm pateret consilium suum, per fidissimos homines sinistris sermonibus YOYUM differt eatenus, quoad famâ gliscente ad regis aures jam pronas illius obrectatoribus perveniret,

niret, YOYUM cum CI rege occulta jam agitare consilia, & ab illo regni partem petere; quâ obtentâ in YENEM regem meditata procederet rebellio. Quia verò metuetet, ne rex YEN meritas à se pœnas sumeret; idcirco CI regno velut asylo se tenentem, consultò bellum trahere. Præterea CI regi non ignotum, HOEIUM ab YOYO aversum esse; magno proin opere sollicitum, & quamprimùm cum YOYO convenire velle; timere enim, ne illo remoto magis fidum ducem præficiat rex YEN. Cujus animum ab YOYO jam abhorrentem iniqui rumores eò perpulere, ut virum sibi fidissimum in regiam vocatum militari præfecturâ spoliaret, alio duce interim submisso, KIKIEO. Tum triumphare gaudio TIENTANUS, jamque victoriam sibi quanquam à potentissimo exercitu promittere; ingenti atque unicâ sollicitudine liberatus, quam YOYUS injecerat, exercitatissimus, omnibusque partibus absolutus non dux minùs, quàm miles.

YOYUS atroci injuriâ vulneratus ab rege, inconsulto juvene, vindictæ quidem impetum compescuit, traditòque in KIKIEI potestatem exercitu ad CHAO regem se recepit; ab eo perbenignè, ut tantivir nominis exceptus. At longè alia rerum facies in exercitu erat. Is enim YOYI ducis enixè amans, factique indignitatem in secessionis titulum detorquens, rumpit obsequium, deserto novo Præfecto, lectòque alio sibi duce. Cùmque secessisset illius maxima pars, ortis factionibus languebat ME urbis obsidio; quæ tamen paulò post accepto novo ab rege imperio, solutisque ex integro stipendijs urgeri denovo cœpta.

TIENTANUS interea non modò milites, sed & cives, imò mulieres quoque adhibet ad urbis custodiam. Atque ut erat futuri per sagax, omnia prævidere, quæque YENIS miles tentaturus erat in obsidione, prædicere, nullo proinde negotio eludens omnes artes obsidentium. Quâ re tantam militaris scientiæ famam obtinuit apud suos, ut jam illo duce erumpere gestirent ex urbe, poscerentque prælium. TIENTANUS videns, quantum ducis posset exemplum militiæ atque autoritas, suosque tam promptos esse, in quorum fide meritò acquiesceret, primò paulatim ex urbe aufugientium fraude subornatos, debiles quosdam viros feminasque ac pueros emittit. Qui ab hoste intercepti, res civitatis in calamitoso statu esse nuntiant; cives à deditiois consilio proximè abesse, annonæ extremâ penuriâ. His talibus auditis YENIS milites, tanquam res omnis esset in tranquillo,

*Strategema
obsessorum
ingeniosum.*

quillo, atque in manu victoria, læti ac sine curâ esse, stationes agere laxius, desidiaque & otio sese tradere. Interea TIETANUS collectis, quotquot erant in in urbe, vaccis, quarum erant plus quàm mille, omnium cornua exacutâ falce armat, vestitque panno draconem ignitis coloribus referente, illitum pice ac bitumine stramen adnectens ad caudas. His cum curâ paratis intempestâ cæcâque nocte per portas, perque alios exitus è mœnibus in id apertos, emittit vaccarum exercitum, fortissimorum militum quinque millibus sequi iussis, pendulumque de caudis stramen accendere. Interim in mœnibus horribili strepitu tympana, cornua cupreaque pelves pulsari; confusus etiam omnis ordinis sexusque clamor in cælum boare; vacca velut agitata furijs dispersa, quocunque furor impellebat, hac illac discurrere, & obvijs quibusque, quid ageretur, inscientibus, arietatis in terram, falcibus & igne cædem maximam facere. Ad terrorem præcipuè valuit earum species, quæ lemorum nocturnorû dæmonumve credita, illi nocte ac spissis tenebris omnia in majus augmentibus, obsessores ultimo pavore concusserat. Itaque milites inopinato malo attoniti, stationes deserere, dispersi inordinatîque confuse hac illac discursare. Unde vel à vaccis vel à militibus, qui eruperant, occisione occisi sunt, reliquis castra impedimentaque deserentibus ac de solâ vitâ sollicitis. TIETANUS videns è sententiâ strategema procedere, repenti adest cum omnibus copijs, instatque fugientibus, & stragem propagat. Tum castra civibus diripienda permittens, ipse cum suis utens victoriâ, fugientes omni præcisâ morâ insecutus, intra breve tempus urbes amplius septuaginta occupavit. Hac enim nuntiata clade CI gens omnis consurgit in præsidia; necatisque aut ejectis hostibus CI regnum ad FOCHANGUM redijt, SIANGUM se inde volentem appellari. Effusis igitur omnium gaudijs è KIU ditione veniens exceptus, accepti beneficij memor, TIETANO principem regni præfecturam committit, omnem exercitum subjungens ejus imperio, nunquam marcente gloriâ, quâ maximè florebat, de quo plura infra.

*Lapidis pretiosi
audax
potulatio
alioſa,*

CHAUS rex pretiosum habebat lapidem à Sinis Yu dictum, è quo Sinici Imperatores regium sigillû conficiunt Refert alabastrum ferè vel gagaten, etiam nunc ad Sinas à Mauris è regno Cascare afferri solitus. Sed ejus præcipuè magnitudo in pretio est; & si quadratû æquet, cujus latus unum non sit dimidio dodrante minus, tunc enim verò immensi est valoris, ac solo Imperatore dignus. Talem ergo cum haberet

CHAUS;

CHAUS; CYN rex misso legato quindecim civitates, si eum sibi tradat, pretium promittit. Quo audito CHAUS CINUM regem belli occasionem querere non dubitans, è SIANGIO consultissimo Praefecto fidòque imprimis, quid sibi agendum, percontatur. Cui SIANGIUS, *Facies*, inquit, *quod vules, rex; sed, si alterutrum è duobus feceris, tuo malo facies. Si enim petenti CINO lapidem negas, apud eum offensam suscipies; si oblato lapide promissus civitates tradere supersederis, primum illius animum technasque cognosces. Mihi tertium quiddam est in mentem, ut lapidem in meam, mihi fidem tradas, & vel hunc vel quindecim civitates à me repossas.* Non ægrè persuasit hoc regi; acceptoque lapide ad CINUM legati nomine tetendit. Ipse quidem regiam urbem ingressus, at in regni confinibus certos homines iusserat subsistere, illis tradito clam lapide. Posthac ad regem adiens; promissas urbes petit; quantum jus si suo regi cederet, lapidem in promptu fore. Cunctante CINO, quòd à CHAO lapidem sibi dono datum iri speraverat; SIANGIUS ad eos, qui lapidem attinebant, nuntium mittit, jubentem quamprimum illum ad CHAUM referre. Ipse aliquandiu in CINI aula commoratus, tandem admonet se remisisse lapidem, eò quòd nec ipse steterit promissis. Iratus primò rex, quòd se inconsulto lapis remissus domum esset, mortem ei miratur. Cui SIANGIUS intrepidè, *Mihi verò pulchrum erit*, inquit, *pro fide adversus regem meum in fontem spiritum impendere; quod tibi visum est, age.* CYNUS cognitâ SIANGII fidelitate atque constantiâ placatus, muneribus affectum incolumemque dimisit. Est nunc apud Sinas in proverbio, cum rarum aliquid pretiosumque laudare volunt, ut dicant quindecim urbes valere.

Proverbia

His temporibus, ut dictum penès Imperatorem unâ cum Imperatoris nomine insignia simul erant imperij; quin imò ea ipsa esse, quæ ab Yo facta sunt vasa, multi suspicabantur, nec vera, sed ficta atque ad illorum formam figuramque expressa, in SU lacu demersa, reguli credèbant. Quàm enim non verosimile, cum ea essent insigne imperij, maximâque apud Sinas in veneratione, nec nisi qui servaret illa, Imperator appellaretur, nullo digno operæ pretio, abjecta esse? Quare ZU rex horum vasorum cupidine allectus, & hæc & alia imperij ornamenta per vim, illato Imperatori bello statuit ad se trahere. His enim potitum Imperatoris etiâ dignitas atque majestas continuo suâ sponte sequebatur. At unus ex ejus Praefectis salubriora suadens,

Contentio pro
vasis regij.

Z. 2.

Quò

Quò tibi affectas imperium, inquit, *cujus amplitudo jam vix in centum se diffundit stadia?* Et, *ut illud obtineas, quod incrementum accedet inde tuo tam amplo, tam longè latèque diffuso regno?* Populus, qui et parat, ad exercitum tuum adeò numerosum præter inutilem numerum, neque hunc observabilem, nihil addet. Tam tenui victoria præmio propositio, per duellu notam nomini tuo inurere non times? scio te sola Imperatorum vasa ornamentaque ambire: hac vis armorum tuorum esse pretium, ut aliorum in te regum concites arma? Quisque stabit ab Imperatore tanquam à te affecto injurià; quisque pro se ditissimum tuum regnum invadet. Si nunc omnes unam partemque tigridem (diminutum imperium notat) quam nulli jam usui, nec in unius cœnam sufficiant, tanto studio venantur tantum ob antiqua vasa; quid illos deinde facturos putas, postquam ea in ingenti tuo regno, velut in pinguisimo cervorum grege esse cognoverint? His aliisque rationibus rex victus Zu ab incepto desistit.

CINVS in-
sidiosa invi-
tatio.

Prudens fi-
dumque con-
silium.

Interea CIN rex confectis omnibus in occidente bellis, hostium ex eâ parte securus animum denuo ad imperium obtinendum adjecit, Commodissimus ad imperij ditiones transitus erat per regnum CHAO; *cujus proinde regem studuit omni officio sibi demereri & amicum facere.* At ille quamvis amicitiam non abnueret, transitum tamen negavit; aliorum regum fœdus, quod omnes inierant, in quibus & ipse, novis consilijs opponens. A repulsâ igitur ad insidias versus, cum palam non auderet in CHAUM insurgere, ne collectas fœderatorum vires in se unum armaret; simulatâ amicitiam regem parat occidere quò pronior esset in vacuum regnum irruptio. Itaque ad regni tendens confinia, quàmque fieri potuit occultissimè magno exercitu vicinis in locis disposito, cum paucis dein progressus venationis specie, CHAUM regem, ut ejus conspectu fructurus, ad se invitat, amicum amicè. Cohibuit primò assensum CHAUS, aliquid sinisterum timens. Sciebat enim CINUM regem ex occulto iratum sibi, quòd illo spreto cum reliquis regibus fœdus pepigerat. Ergo cum Praefectorum fidissimis SIANGIO ac LTEMPOSO consilia confert de eo, quod agendum esset in præsens. Illi, CINUM visendum omnino suadent, quia, si omitteret hoc salutationis officium, se illius hostem non obscure declarabat. Sed & modum, quo ire debeat, docent; hortantes, ut antè in omnem eventum filium regni successorem designet, quo facto spes omnis CINO præcideretur. Nam siquid perfidiosè tentaret, regnum tamen.

tamen haud vacuum reperiturum esse. SIANGIUS autem iret cum rege, LIENPOSO apud filium manente regni rebus provisuro, prout usus foret. Itaque factum, & CHAI filius in regem electus, omnium ordinum consensu dataque fide regni heres ac successor agnoscitur. Interea SIANGIUS selectissimos militum, armis clam bene munitos, seque jubet ac praecipue regem comitari, famulorum ornatu, quod tutius lateret consilium; promptos interim ac paratos ad omnia futuros, praepcepto etiam signo, quo admoniti confestim arma caperent. Ubi reges in mutuum venire conspectum; primo sese comiter consalutant. Tum deinde CINUS instructo convivio paucis suorum adhibitis, nequa in suspicionem devocaretur, inter epulas ex destinato in CHAUM regem acerbis verbis invectus, quod se deseruisset, hospitem aperta contumelia violavit. SIANGIUS, qui regi suo adstabat, semper, at nunquam magis fidus, quam cum ejus salus ageretur, de injuria, deque violato hospitij jure questus, iratusque CINUM summam libertate alloquens, *Postquam rex meus adeo tibi contemptus est*, inquit, *vide, ne hoc quinque passuum atrium tuo tuorumque sanguine paulo post nates*. His minis exciti CINI regis famuli ad arma respexere, quorum impetum tamen SIANGIUS atroci supercilio compescens incussoque terrore, ac dato signo suos in armis esse jubet. CINUS & contemptu sui furens eo magis, quod venerat a minore; quique famulos inermes esse crediderat, se potius deceptum videns, periculi praesentis imagine perculsus, ac multum timens excessit e triclinio. SIANGIUS suos injuriam ferro persequi parantes, vetuit, ne illum occiderent, sibi satis atque abunde factum dicens, quod regem suum incolumem servaverit. Nec enim eo se ad laedendum regem venisse.

CHAUS domum reversus, summam SIANGII fidelitatem aestimans, pari honore cultum, Colaum regni adjutorem fecit. Quam dignitatem habuit adeo moderate, ut a mulos quoque & culmini ejus insidiantes, comitate ac modestia demulso, beneficijs insuper amicos fecerit sibi. LIENPOSUS in primis, de cujus fortitudine, bellique peritia multa Sinae, praelatum sibi SIANGIUM indignè ferens, in omnes occasiones intendit animum æmulo superiori officendi. Quo animadverso SIANGIUS ubique congressum ejus fugere; cum LIENPOSUS palatium ingrederetur, ipse aliò diverti; ne, ut mos erat, alter alteri decedere ac primas dare cogeretur. Atque etiam in plateis

*Modestia
Siangij.*

curru vectus, si fortè obvium haberet, eandem ob causam declinabat. Reliquis Præfectis de hoc S I A N G I U M ut nimis timidum atque demissum ridentibus; ipse forte quâdam in eorum coronâ, *Quod nostrum regnum, inquit, est ab insidijs atque irruptionibus C I N I regio tutum & incolume, causa est illa, quia sedit hic rex L I E N P O S U M meaque unâ in hoc regno esse. Si nos duo concordia non simus conjuncti; sed studijs potius dissensionis distracti, similitates exerceamus, in quibus regni salus nititur; extremum est impendet discrimen, haud alij causa, quam discordia nostra imputandum. Regis regniq; commodo, non sum in similitate cum L I E N P O S O, fortissimo ac generoso viro; privatâque injurias publicis utilitatibus libenter submitto.* L I E N P O S U S de hac amulii sui modestiâ edoctus, vehementer erubuit, & ad poenitentiam versus, nudum corpus spinis vestijit, eoque habitu processit ad S I A N G I U M, præteritorum veniam petens. Ita e mutua modestiâ certamine concrevit inter utrumque amicitia lapidea, ut Sinæ loquuntur, hoc est, firmissima nec facile scindenda; evidenti documento, plus beneficium in æmulos posse, quàm injuriam.

*Modestia ex
amulo facit
amicum.*

*amicitia la-
pidea.*

*Libera com-
monitio.*

Nunc ad T I E T A N U M, quo de supra diximus, nos revocat historia. Is regno C I reparato firmatq; felix, ad invadendum Y E N regnum animum applicuit. Omnium primo T I E urbem attentâ obsidione cinxit; adhibito tamen prius in consilium C H U M L I E N O, viro C I regni consulissimo. Hic futuri perspicax, *Tu quidem, inquit, oppugnabis hanc urbem; ac non occupabis.* Quo audito T I E T A N U S irâ fastûque plenus, C H U M L I E N O respondet in hunc modum, *Ego ille, qui non sanè copioso milite C I regnum usquequaque jacens restitui, qui ex eodem regno Y E N E M hostem feliciter ejeci, qui plusquam centum civitates ad mei regis obsequium reduxi; nunc tanto stipatus exercitu eoque victore unam T I E urbem non subjugabo?* Hæc locutus insalutato C H U M L I E N O indignabundus inde se proripuit, ac T I E ipsos tres menses frustra circumfessâ, metu simul ac pudore confectus C H U M L I E N U M convenit, jam in moerentis humilitatem submissus, & unde cognoverit eâ obsidione urbem à se non capiendam, rogans, Tum ille: *Quo tempore, inquit, optime dux, in urbe M E privatus agebas miles; corpus militaribus exercitijs domabas, procul delicijs, quas, si quando affluerent, etiam abs te repulisti. Ante cibum arma, post cibum arma tractabas; vitæ contemtor, periculorum ipsiusque mortis imparidus. Regia verò, quàm à rege amplos honores, terras ac redditus accepisti; nil præter*

præter voluptates cogitas, mortem rerum omnium extremum times, majores honores sperare vix audes, accedente insuper carnisque metu, quæ habes, amittendi. Hi sunt cuniculi, quæ antiquam tuam illam fortitudinem subruisti. TIENTANUS his auditis, Egregia, inquit, ac sanctitate plena oratio. Nudasti mentem meam non secus, atque si eam introspexeris. Sic est omnino, ut dicis; nec ego committam, ut te poeniteat libertatis atque consilij tui. Nec mora, eoque salvere jussu ad exercitum redit, omnibusque missis, quæ luxui servire poterant, exercitationes campestres etiam infimæ sortis retractare cœpit. Quo factum, ut restituta militari disciplinâ, intra paucos dies TIEPOTITUS cœgerit YENEM regem à CIO pacem efflagitare.

Commotum emendat.

Et virorem facit.

Ceterum non solâ bellicâ virtute TIENTANUS, sed etiam pietate erga pauperes ac milites inclaruit. Neminem nudum videbat, quin veste donaret; neminem famelicum, quin cibaret. Ad agros ipse invisere, consolari, & siquid deesset, providere. Quibus rebus tantum sibi civium ac militum amorem conciliavit, ut CI rex timeret, ne sollicitatis illorum animis invadendi regni consilium ab eo conquireretur, inusitatis observantiæ amorisque signis intumescente. Quâ tamen suspitione perquam dextrè QUONCHUUS Præfectus simul atque Philosophus eum expedit. An non satius erit, inquit, si TIENTANI erga tuos pietatem tuam faciam? tamque fidi ac bene de te, bene de tuo regno meriti ductis fidem absolvas? si me audis, promptum est tibi omnium amorem in te unum traducere. Sciat populus idque per edicla publica, maximè probari tibi TIENTANI officia, quæ pauperes, quæ milites experiantur; imò te hoc non modo velle, sed etiam imperare. Quicquid adhuc fecerit, à te mandatum habuisse, atque ut humanitatem intendat, denuo jubere; cui rei multum conducet, si reditu ejus auxeris. Nemini dubium erit, quin à te velut à primo fonte manarint omnia hæc beneficia. Passim audies patriæ populique pater; te tuorum tristitia non minus quàm ipsos moveri, te illorum nuditate frigescere, illorum labore fatigari. Sic efficies, ut TIENTANUS & suâ sponte propensus ad benefaciendum, & tuâ voluntate longius impulsus, tua felicitati, tua securitati commodet virtutem suam.

Prudenti consilio discussa suspicio de ministro regio concepta.

Ceterum magnus ille YOYUS, ut supra diximus, ab YENE rege juvene offensus, ad CHAUM regem confugerat. Hic qui hominis magnanimitatem armorumque peritiam nosset, ratus eum YENI quoque offensum, ejus regni occupandi consilium cum illo struit. Sed,

*Amor in in-
gratam pa-
triam.*

ut solent altæ mentes, YOYO vindicta post fidelitatem, quâ se ingratu rex fecerat indignum, fuit, CHAUM ab hoc bello huiusmodi dictis avertenti. *Olim jam erga CHAUM regem extitit utcunque servitus mea; nunc tibi servio, te regem meum agnosco. Utrumque mihi offendere non licet. Profugi quidem è patriâ, non tam quia illa erat meorum in se meritorum immemor, quàm ut mea saluti consulere; proinde in eam quantumcunque ingratam iniquus esse nolo. Si aliud regnum invadere cogitas, quoad vita suppedabit, à te stabo pro viribus, nihilque omitam, quin me fidelem tibi servum experiare.* Destitit ad hanc constantiam ab armorum consilio CHAUS, illud in YOYO maximè stupens, quòd ingratum regem patriamque pergeret illibatâ charitate diligere.

*Amica revo-
catio fugitivi.*

Sed & rex YEN non perfunctoriâ sollicitudine æstuabat, quòd YOYUS apud CHAUM esset. Timebat enim iratum sibi, & aliquid, si vindictæ affulgeret occasio, sine dubio moturum. Hinc eum saepe ad se invitare multa promittens, & tantum non palàm ab eo veniam petere. Subinde ad eum scripsit in hunc modum. *Quòd regnum YEN non utatur te sui studio, qui ad CHAUM fugeris; si privato consilio tuâ salutis curâ id fecisti, à recti virtutisque tramite nondum aberrasti. Sin ideo migrasti è regno tuo, ut veteris tui regis ac patriæ oblitus, in me illius filium vindictam coqueres; hoc enim verò indecorum erit tibi, tui nominis famam eo factò insigniter denigranti. Quin potiùs considera, quid deceat virtutem tuam; ad patriam reflecte animum, atque ad tuos redi. Scito te ab omnibus summâ letitiâ excipiendum, & à me quàm maximè, fide publicâ interpositâ, te ad amicos esse venturum.* Ad hanc epistolam YOYUS ita rescripsit. *Hoc unum mihi semper in votis fuit, summo studio adniti ad mei regis animum omni fide mihi demerendum; idque nunquam non accuratè cavi, caveoque, nequid iniquum de meo rege non modo dicam, sed ne cogitem quidem. Quòd autem ab amulis criminibus mihi objecta sunt, immerito meo; id verò in parte felicitatis deputo. Utcunque se res habet, ab eo, quod justum esse censeam, nunquam, nec latum unguem, discedam. Antiquitus perfecta virtutis homines, licet veterem amicitiam dissolverent, non tamen idcirco in desertum amicum diselo factòve injuriæ fuere. At subditus suo rege regnòque relicto, vix fidelis viri nomen tuebitur, nec poterit se purgare de fugâ. Vix est enim credibile, illum esse fidelem, qui deserit regem suum. Ego me de fugâ non purgo, ne regem meum accusem; contendam tamen, ut bonam existimationem*

tionem

ionem conseruent. Si mihi non licuit esse fidelem, infidelis non ero. Ego subditus tuis optimis saepe viris operam dedi, eosque mihi admittendum proposui; horum est injuriam obliuisci. YEN hac epistolâ, quæ in Sinicâ phrasi miram vim habet, perlectâ latus, deque YOYI virtute securus, quem apud se habebat ejus filium in patris dignitatem extulit, magnoque in honore habuit.

Interea inter foederatos reges exortæ simultates magno CINI rebus emolumento fuere. Quippe secundo & quadragesimo hujus Imperatoris anno CHAUS GUEI usque reges cum HANUM regem communibus armis unum peterent; coegerunt simul à CINO rege flagitare suppetiâs. Hic latus occasione suas vires ostentandi, mittit ingentem exercitum. Postquam acie decretum utrinque acerrimè, victoria stetit à CINO, contra duos reges, quorum miles victus & in fugam versus est terribili strage. GUEIUS ab irato victore pejora timens, missoque legato denuo pacem emit, traditis terris omnibus, quasunque NANYANG regio complectebatur. Id ne fieret, multum obluclatus SUTAIUS GUEI Praefectus, Tot terras, inquit, ô rex, CINO tradere ac sperare pacem; perinde est atque lignis ignem extinguere. Cui rex breuiter, Quid vellet, intelligere se respondit; sed ab eo, qui pejora merito timeret, acta rescindi non posse, praesertim necessitatem aestimante. SUTAIUS contra, Scis, ô rex, eos, qui ad aucupium vulture vel falcone utuntur, tamdiu pastum his animantibus sufficere, dum ex eis utilitatem percipiunt; hac autem cessante, dimittere. Ita & consilium mutare prudentis est, cum illud, quod statuerat, cognoverit sibi esse prajudicio. At rex obstinatus in damna sua bene monentem non audiit, transcriptisque terris CINI regis famem accendit magis quam explevit, ut paulò infra videbimus. Hinc enim, debellatis cunctis regibus denique gradum ad imperium fecit.

*Pax inconsultè
empta.*

Serò poenituit GUEIUM sprete consilij; sed tamen quò tutior esset, & e CINI se potentiâ emergeret, CI regis ambit amicitiam. Quem quidem missâ legatione facile traxit in suas partes; verum regni sui exitio, per emulationem legatorum, quod seruare debebant, subruentium. Mira fuit tragœdia, quæ his legatis actoribus CINO GUEI regnum occupandum aperuit. SUKIAUM legationis principem, miserat GUEIUS, addito comite FANCIO, magnæ eloquentiæ viro. Quâ CI rex magnopere delectatus redeuntem non temendâ auri summâ donat. SUKIAUS, vel inuidiâ vel in suum regem fidelitate

*Fancij legati
eloquentia.
Remuneratâ
inuidiam patrii.*

Aa

morus,

motus, ubi domum redijt, GUEIC IUM regni Colaum admonens de
 eo, quod factum esset sub finem legationis, *Prodimur, Colae, inquit,*
 FANCI I *technis, qui sine dubio arcana quaque regni nostri negotia*
 CIO regi aperuit, *concoxitque clandestina in perniciem nostram cum eo*
consilia. Nam quo alio ex pacto auri tanta copia profluxisse potest? Fa-
 cile in GUEIC I animo fictum crimen insedit; ira que impotens FAN-
 c IUM primò fustibus excipit haud perfunctorie; deinde, ut præceps
 ira semper excedit modum, dentes ei pugnis magnâ vi volantibus eli-
 dit. Reperit in arenâ consilium FANCIUS, humique ultro procidens
 mortuum simulavit adeò scitè atque ad vivum, ut involutus in stramen
 imperio GUEIC I projiceretur in sterquilinum. Inde FANCIUS si-
 lentio noctis occultus prorēpit, deceptisq; custodibus ex urbe fugiens,
 mox autem mutato habitu ac nomine regressus eodem, impunè latuit.
 Interim à CINO ad GUEIUM regem legatus venit. Summa lega-
 tionis erat, CINUM invitari à GUEIO, ut unâ secum bellum contra
 CI regem sumeret. Hunc domum redeuntem FANCIUS furtim comi-
 titatus, ad palatium CINI regis usque pervenit. Ibi pristino Philo-
 sopheri habitu resumpto mirum quantâ solertiâ CINUM ad bellum,
 GUEIO inferendum & ad ineundam cum CIO pacem induxit. Quod
 ut ad cognoscendum sit illustrius, scire licet, Sinicos melioris famæ
 Reges ut plurimum in usu habuisse, ut, cum à Philosophis ac bonis
 viris vel de fugiendis vitijs, vel de virtute sectandâ, vel de re aliâ qua-
 cunque ad regni bonum pertinente monerentur, ea flexis genibus ex-
 ciperent. Nec de his regem admonere doctis probisque viris vitio vel
 crimini vertebatur. FANCIUS ergo CINI regis aulam ingressus se-
 que aulicis immiscens, cum illi hominem ut ignotum exesse juberent
 è palatio; tum ille altâ voce ludibundus exclamavit, *Quòd rex CIN*
adhuc placidis rebus utatur in regno suo, id scilicet YANGHEO regni
adjutori debet. Rex ironiam intelligens, etsi hominem non nosset, ex
 agendi modo tamen & habitu non è vulgo doctum occultumque Phi-
 losopum esse suspicans, flexo poplite imperat, ut, siquid è bono pu-
 blico futurum sciret, actutum proferret in medium. Tum FANCIUS,
Postquam fas est, inquit, ò rex, coram te proloqui, qua sentiam; iria
sunt, qua tibi tuoque regno spero magno emolumento fore. Cum rex,
Maxime felicitatis in loco ponam, si me liberè monueris ac sine ambage
dixisset; FANCIUS denuo, *lam, inquit, nec mihi tacere fas est. Ego*
extraneus quidem, at à meis toties inique vexatus, tandem injuria magis
magisque

*Admonitio-
 nes à regibus
 flexis genibus
 excepta.*

magisque valescenti cedens adsum, ut si qua potero, tibi serviam. Est verò necdum admissus sum ad dignationem servitij tui, tamen qua meditatus affero, ausim in tui regni bonum cessura polliceri. Sum in manu tua jam, ò rex; vel fidem vel stultitiam meam facile deprehendes. Timeo quidem, ut ignarus voluntatis in me tua, ne de his, qua certum est modo loqui, me paulo post locutum esse pœniteat; verùm si qua tuis commodis favens oratio contigerit mihi, ego verò ob eam rem mori possim. Dubitantem adhuc vera loqui rex bono animo esse jubens, Audire te, inquit, pars erit felicitatis mea; indulge tandem impetui, qui te instigat, & quacunque habes, exprime. Hic denique propiùs accedens ad regem FANCIVS, Magnitudo regni tui, ò rex, ait. & militum numerus ac robur ad obtinendum orbis imperium tibi sufficiunt, quàm ad unum leporem capiendum optimi venatici canes. Quo mirari subit impensius, nondum in potestate tuâ provinciam XANTUNG esse, unde tibi ad reliquas oppido mollis est aditus. At enim si rem secretius expendo, malorum omnium causa in YANGHEI Praefecti tui personâ consistit, cujus consilia mihi plus nimio suspecta, tibi aequè noxia, invidiosa partem, si verum fateri licet, in te aliquam exonerant, occasiones res bene gerenda negligentem. Non sine stomacho rex ista tam audacter ingerentem audivit, atque, Clarius hac, inquit, edisseras impero; & in quo peccet YANGHEUS Colonus meus, & in quo ego regni mei ampliandi facultatem è manibus elabis sinam FANCIVS majori alacritate reliquum sermonem persequens, cum moderatè videret irasci regem, ita ratiocinatur. Bellum, ò rex, inferre CI regis cogitas. Quâ id, obsecro, causâ? quo consilio, quòd relinquens retro intacta HANGUEI regna cum remoto bellum habeas? An non satius foret cum ijs, qui longius distantes, minus incumbere regno queunt, conciliatâ pace, in finitimos arma transferri? Sic enim fiet, ut, cum terram digito non majorem subegeris, in stadium ea particula procreseat tibi. Sic potestas extenditur; sic longè latèque regnatur. HANGUEI regna loquor, hac tibi vicina, hi sunt cardines in quibus orbis totius imperium volvitur. His in deditiōnem redactis CI reliquâque regna prona erunt ad imitationem obsequij. Multa alia præclare FANCIVS cum in hanc rem dixisset; CINO haud operosè persuasit, ut stabilitâ cum CIO pace, in GUEI regem transmoveret bellum. FANCIVS præterea, quanquam hoc non spectaret, quamprimum praefectura dignatus honore, dein regis consiliarius, cum de amplificando regno ipsoque obtinendo imperio multa cum eo agitaret; denique

mortuo YANGHEO, ad summam dignitatem processit, Colaum creatus, eventu sibi felici, at regi felicissimo, quippe qui illius consilij ad imperij culmen evasit.

Dum hæc geruntur, audiens GUEI rex, à CINO bellum in se decretum esse; maturat SUIKIAUM legatum ad eum mittere, impetrandæ paci promittens omnia, seque tributarium ultro faciens.

Fancij dissimulatio. At FANCIUS SUIKIAO juxtà GUEI regno infestus, pacis negotium turbavit. Nam simul inaudijt adesse SUIKIAUM; lacero amictu sordibus ad eum invisit, germanum nomen suum indicans (nam apud CINUM regem illud dissimulabat) quod more Sinico in libello, in quo lustrati regni acta erant, interisferat. Obstupuit lecto FANCIUM nomine SUIKIAUS, quippe quem à GUEICIO interfectum putabat. Eo deinde intromisso, *Adestne, ait, revera FANCIUS? & sine fraude, sine maleficio?* Demum convivio exceptum novâ veste donavit, ignarus eum regni Colaum esse, cujusque potissimum arbitrio pax innitebatur. Inter colloquendum FANCIUS legationis causam rogat; quam ubi didicit, se illi comitem ad regni adiutorem, iturum promisit. SUIKIAUS utilem suis rebus socium, ut putabat, tacitè gratulatus, curru suo exceptum secum ad Colai domum deducit, nihil dum etiã suspicans Colaum esse, quem secum vehebat.

Ab ipso detecta. Ad fores ubi ventum, mox è curru descendens FANCIUS, Ego prior ingrediar, inquit, & quid agendum sit, explorato statim huc reversus te docebo. At ingressus domum cum non exiret ampliùs; SUIKIAUS moram demirans, quid actum esset cum eo homine, qui paulò antè palatium ingressus nusquam appareret, è famulis sciscitatur. E quibus posteaquam illum ipsum CINI regis adiutorem esse cognovit; tum ex conscientrà præteritorum pavore marcens, humiliter flexis genibus annixus ad omne supplicium sese demittentis modo, domumque tali habitu irrepens, humiliùs delicti veniam petit. Cui FANCIUS illustri satellitio stipatus, Quòd mortem diu tuis factis debitam nunc effugias, inquit, donatâ mihi vesti debes. Illo enim qualicunque munusculo veteris amicitia te adhuc memorem ostendisti. Ceterum negotium, cujus causâ missus es, neutiquam successurum scias, nisi priùs domum reversus regi tuo significes, ut quàmprimùm præcisum GUEICII caput huc mittat. Nam à GUEICIO vapulaverat, uti dictum, FANCIUS, SUIKIAI calumniâ. His dictis magnificâ pompâ ac specie inter magnates SUIKIAUM abire jubet. Ille, quòd infectâ

re domum rediret, regis iram timens, simul & GUEICII potentiam; ne rem periculi plenam exponere cogeretur, ei declinando peregrè abiit. Quæ fortuna eum alibi exceperit, quidve de eo factum sit, nondum liquet.

Sub eadem tempora TI ENTANUS jam provectâ atate, à CI Calumnia ad amico propulsa. regno iterum secedentis notam vix effugit; ut virtus plus habet invidia, quàm imitationis. A novem itaque Præfectis æmulis de regni ambitu reus agitur. Jamque regem eò adduxerant, ut timeret. ATTIAPOUS ejus consiliarius omnem suspicionem deterfit ex animo regis, cum diceret. *Postquam ex urbe ME TI ENTANUS exiit; uno impetu plus quàm mille terrarum stadis jugum imposuit, quod à te acceperant. Et hos tractus tibi inermi summâ cum fide restituit. Siqua igitur tunc eum regni tentasset ambitio; nemine precedentibus armis obstante regnum erat in ejus manu. Qua cum ita sint; quid putas, ô rex? éstne cuiquam credibile, qui, quod jam haberet victoria premium, si vellet, ultro contempserit, reservans majori domino, id est, tibi; eum prodicione repetiturum, cui fides non tantùm præ hoc scelere, sed etiam præ regno adhuc fuit? Tanta quidem puerilitas à TI ENTANI moribus longè* In Authorem redit. dissentit. His dictis placatus rex, ac tandem deprehensâ Præfectorum calumniâ, novem illos occidi jubet, & meritas insidiarum fraudisque poenas persolvere.

Interea rex CIN, ut diximus, à summo Præfecto FANCIO edoctus, de occupando imperio publicè consultare cœpit, conscriptoque ingenti exercitu, quinquagesimo hujus Imperatoris anno duos simul reges invadit, CHAUM HANUMQUE; dextro cornu contra illum, contra hunc sinistro pugnare jussit. In regno CHAO filij nuper electi loco, qui tum decimum quintum agebat atatis annum, gubernacula reip. tractanda susceperat, superbissima simul & imprudentissima femina. Malum femina consiliium. Hac à CI rege poposcit auxilia; quæ in promptu erant, ni respuisset æquas condiciones, quâsque totius regni & Præfectorum omnium consensu accipere rogabatur. Interim LANGHEUS sinistri cornu dux in HAN regnum infusus, XANGTUNG ditionem occupavit. Equâ non minùs milites quàm incolæ relictis sedibus ad CHAO regnum profugî, victori viam eodem præstraverant. Itaque CHAUS à gemino exercitu coangustatus oppressusque, matris contumaciâ luit, commissis aliquot prælijs semper inferior.

Acceptâ igitur tantâ clade CHAUS duces de ignaviâ priùs increpitos,

pitos, exuit munere, suspectans etiam illorum fidem; & HOU M. ex-
 traneum quidem, de cetero fortitudinis atque scientiæ militaris laude
 inclitum exercitum præposuit, ob has artes omnibus formidabilem.
 Hic ergo quamprimum venit ad exercitum; corruptam disciplinam
 militarem restituit, stationes ordinésque servare milites docens ac
 perpetuis exercitationibus prædurans in hostem. Effecitque, ut victus
 exercitus erigeret sese ad spem victoriæ. Aliquot velitationes certè
 cum hoste concurrentibus ad illam semper prosperæ fuere; non auso
 CINI militei summam aperto Marti committere. Quare CIN rex
 ab HO O multum metuens, eumque vi & aperta pugna superari posse
 desperans, sibi sumit strategemate percutiendum. Nec cessit illud
 infeliciter. Jam sinistrum cornu, quod LANGHEUS ducebat, erat in
 proximo; cum GANKIUNIUS dexteri cornu dux committit pu-
 gnam. &, ut cum LANGHEO convenerat, fugam simulat, urbem
 PIE in valle accumbentem celeriter ingressus. Ad eam urbem com-
 modum per vallem aditum montes laxaverant. HOUS igitur illac
 fugientes insequens, ubi se victorem credidit, victus est. Urbs enim
 tuta munitionibus, validoque firmata præsidio, illum ab oppugnatio-
 ne deterruit; & LANGHEUS interim ex condicto cum sinistro cornu
 adest, vallisque fauces obsidet. Hic HOUS inter sacrum & saxum po-
 situs, quod ait vetus proverbium, & iniquissimo loco clausus intra
 quadraginta sex dierum spatium, deficiente omni comæatu, famem
 cum suis humanâ carne propulsare cepit; missâ interim per avia mon-
 tium ad CI regem legatione, qui auxilia & maxime annonam inde
 peterent. Sed rex utrumque negavit, offensus à reginâ, ut supra di-
 ximus. Ita rebus desperatis HOUS ferocior ad oppetendam potius
 mortem suos unâ secum, quàm ut ingloriâ fame perirent, induxit.
 Ac licet periniquo loco, & admodum fesso inediâ milite uteretur;
 cum LANGHEO tamen in faucibus vallis proelium committit, scin-
 tillante adhuc aliquâ spe, se posse perumpere. At ille castra validè
 communierat; & ex urbe, ut conventum erat, GANKIUNIUS suis
 HOUM penitus interceptis. Diu tamen & in hac rerum inclinatione,
 anceps proelium fuit, donec tandem HOUS ipse sagittâ vulneratus
 occubuit. Cujus casum, velut præciso capite, secutus est exercitus
 incredibili strage; ad quadringenta hominum millia cecidisse scri-
 bunt. Pauci per abrupta montium connixi fugâ salutem repererunt;
 duode-

Stratagema.

Regens clader.

duodetriginta tantum in hostium venere potestatem vivi, quos CINI rex incolumes ad sua redire permisit.

Horum tumultuum initio rex GUEI rebus suis diffidens CINI regis obsequio se devoverat, regno tributario ei facto; nec ita tamen satis tutus sibi visus, optimos undique viros, vel scientiam vel armis claros invitabat, quorum opera, siqua necesse, uteretur. Erat tum celebre nomen CUMPINII, praesertim a sapientia doctrinaque non vulgari. Hunc GUEIUS ad se invitatum regni adiutorem assumpsit, quamvis ante repugnantem. Cum enim ad eum legati venissent, mandata regis exponentes, responsum ab eo tulerunt huiusmodi. *Si rex audire me volet, aiebat, & consilia mea commendare factu, sentiet ut, ut spero, ad regnum bene administrandum his difficillimis temporibus ea perquam opportuna. Sin aspernabitur, meque audire nolet; non est cause quicquam, cur ad illum me conferam. Nulla enim in re proderit illi praesentia mea; non magis, quam hominum reliquorum nullam regno utilitatem afferentium. Cujus sermonem unus ex ijs, qui missi erant, excipiens, Si nollet, inquit, consilia tua sequi rex, non te invitaret in regiam. Nam ea de causa te vocatum adsumus; frustra missi, nisi te comitem nostri reditus, imò enim verò ducem habemus. Assensus igitur legationi CUMPINIUS, cum venisset ad regem, multa de illorum temporum bellis ac calamitatibus ab eo rogatus, Si quis, o rex, decedat morbo, inquit; plerumque id existit ex inopia remedij, aut, si hoc suppetat, cum morbo non consentientis. Nunc Sinarum orbe magnoperè laborat, inclinatus ad interitum, nisi praclaro medici ferant opem, ruinamque sustineant. At isti tales nulli sunt; aut, si qui sunt, ignorantiam medendi laborant ipsi. Rex CIN nimum crescit, incumbitque contentis viribus imperio. Et, quod Calum avertat omen! metuo tamen vehementer, ne prius illo potiatur, quam viginti labantur anni; cui jam nunc obfisti non potest. Ita est, subjecit GUEIUS; & quia modo CHAUS & HAN reges à CINO devicti sunt, omnes sunt authores mihi, ut fortunam victoris gentium secutus, meas cum illius copijs jungam, contra illius hostes depugnem. Hac demum, id est, armorum societate me felicem illum amicum fore. Ad ea CUMPINIUS, Non suaferim, inquit, Sana susades, o rex, ut res tuas in tantum discrimen committas. CIN aliena per fas & nefas invadit; Sinarum orbe per tyrannidem cogitat jugum imponere. Si primi conatus processerint, si reges alij regnaque sub jugum abierint; haud erit regni tui temperantior, nisi etiam irrumperet aversus, quod unum illud intelliget*

Cumpinius
vir sapiens in
consilium voca-
catur.

*Adducta si-
militudine.*

intelliget obstare sibi ad fastigium. Quare potius auctor tibi sim, uti tuo contentus, quietusque velut è speculâ eventum rei expectas. Magno enim opere timeo, ne tuis viribus auctus, universas denique convertat in exitium tuum. Ab avaro, ab alienarum rerum, & ipsius adeò imperij appetente mitius nihil sperare licet. Exemplum ab hirundine accipe. Avis illa primò in magnatum tectis nidificat, pullos excludit, lato cum socijs garritu lascivit, ex alto secuta superventura calamitatis, omnique metu soluta. Sed si deinde parva forè scintilla excitaverit incendium, flamma paulatim succrescens in altum, proximam nido pullisque cladem admoveit, adhuc ignarâ matre orbitatis suæ, periculumque nimis serò ac tum primum notante postquam omnia perdidit. Idem, ò rex, de te cogita. CINGRASSATUR instar ignis, HANQ, & CHAO regna quasi depastus tibi jam imminet, ni obviam eas in tempore, bellique facem extinguas potius, quàm accendas. Persuasit hac similitudine GUEIO CUMPINIUS, ut deserto CINO, mitteret CHAO regi auxilia, conjunctis armis in communem hostem itura; queis UUKIUM filium suum, fortissimum juvenem præfecit. Felici quidem ad primos congressus Marte; sed ad CINUM fortunâ demum transferente victoriam, ut videbimus.

*Legatio ad-
nata.*

Similitudo.

Interim CINI regis exercitus devicto extinctoque HOO, ut diximus, CHAI terras invaserat, multisque captis urbibus, denique ad nobilissimam ac munitissimam urbem regiam HANTAN advovit vires suas; quam si expugnâset, regnum universum ad deditionem pronum erat. In has angustias adductus CHAUS, PINGYUENUM legatum ad ZU regem mittit auxilia petiturum. PINGYUENUS duodeviginti comites partim bello, partim literis claros assumens, postquam incepit iter, undeviginti numeravit. MAOSIUS enim seipsum intruserat; parùm ille adhuc notus, (nam ferè occultus hucusque vixerat) sed magnis adornatus virtutibus. Quo conspecto PINGYUENUS. Docti ac sapientes homines, inquit, in orbe terrarum se habent, ut artificum instrumenta in thecâ recondita; qua nisi promantur & adhibeantur ad opus, ignoratur eorum utilitas. Triennium jam est, cum apud me domi sedes. Existimabam te aliquid præstare posse bono publico; at nihil adhuc memoriâ dignum gessisti, credo, quia inertis es ingenio. Tum MAOSIUS dissimulatâ contumeliâ, Ita est, subjecit; adhuc in thecâ meâ me abdidisti, ut apicula in favo mellificans aptansque instrumenta. Nunc tempus est eis utendi, postquam regnum omne turbatum: quicumque aliquid in commune conferre possunt, eos pietatis lege vetat amplius lætere,

tere, provocatque in publicum. Nunc quidem itinerū tibi comes eo, & tantum comes; qua autem paulo post acturus sum apud Zu regem, non videbis modo, verum etiam palpabis.

PINGUENUS ubi ad Zu regem pervenit, regis sui mandata exponit, CINI regis violentiam accusat, rogatque suppetias ad hostem utriusque repellendum. Atqui Zuus acerbè de CHAO rege, questus, quòd foedus ruperit, quòd amicitiae renunciaverit, & longissimam orationem exorsus, à manè ad meridiem usque in absentem detonuit, tanto PINGUENI terrore, ut ne mutire quidem contrà sit ausus. At non tam molliter negotium egit MAOSIUS; sed repente nudato, quo erat praecinctus, ense, stans in aulae gradibus, & ad PINGUENUM conversus ex abrupto, *Nostri regis*, inquit, *angustia tam longos non patiuntur sermones. Quò rem ambitioso discendi furore protrahimus, qua duobus verbis expediri potest? Zu rex cum rege nostro foedus ferito, auxilia mutito. Zuus peti se videns, & in iram, versus, MAOSIO silentium imperat, ni pejora velit experiri. Nihil fractus his minis MAOSIUS, imò audentior & ad regem propius accedens, Amicitia*, inquit, *& auxiliares copia, quas à te petimus, ò rex, non tam nostri regis commodum spectant, quam tuum. Amplissimum tuum est regnum, quippe non minus quam quinque stadiorum milibus patens. Tanta potentia, tam invicta vires, si CHAUM regem amicum habeant & faventem sibi, ad totum imperium obtinendum facile suffecerint. Non sponte sua rex noster descendit ad haec consilia; praesens necessitas vel um maximum nos istuc subigit à te exigere, rursus illum & nunc pudet, & postea fortasse poenitebit. Hec enim totum solūque paret felicitati tuae. Rex istà loquētis constantiā ac libertate attonitus, quam-*

Galli jugulati sanguis in feriendo foedere epotus.

primū jugulati galli sanguinem PINGUENO propinat. Fit hoc etiamnum apud Sinas, quoties sancitur amicitia, non inter reges modo, verum inter quoscunque alios etiam, qui sese invicem fraterno jure donant. Quin & latronibus est hoc solemne, ad mutuū auxiliū ferendum servandamque fidem conjurantibus. His rebus completis Zuus per CHUNXINIUM Praefectum CHAO regi magnum exercitum submittit suppetias laturum; à quo tamen nihil admodum memorabile actum est.

Anno hujus Imperatoris octavo & quinquagesimo, cum jam multo tempore CINI exercitus cum LANGHEO sedisset ad urbem HANTAN; GUEI rex filium UUIUM, ut diximus, subsidio misit.

Bb

Ille

Ille obsidentes aggressus, magnâ eos strage affectit, urbemque ob-
 dione liberavit. Ex aliâ parte GANPIGNIUS impetu in CHAI re-
 gis exercitum facto, delevit ad viginti millia. Unde CINUS utram-
 que fortunam in uno eodémque actu expertus est, ex unâ parte victus,
 ex alterâ victor. UUKIUS inde in multorum odium incurrit. Juve-
 nis & victoriâ ferox, alto supercilio præ se alios aspernabatur. Non
 tulit eum factum unus ex amicis, & molli sermone in animum ejus ir-
 repens, *Sunt, inquit, alia, quorum oblivisci oportet; & alia, quo-
 rum meminisse. Accepta beneficia oblivioni danda nunquam; neque
 data sunt in memoriam unquam revocanda. Hac tibi, ô rex, dico; quem
 nunc ab unâ victoriâ tantopere tumentem meminisse decet, apud CHAUM
 regem te duntaxat, apud patrem tuum non perinde gratiosum esse. Spes
 enim omnes, quas concipere, de te poterat, unâ superbiâ elidis; à quo vi-
 tio, ut malorum omnium radice, nihil unquam boni sperandum.* Mirum
 quantum valuit hæc apud juvenem admonitio. Nihil eo posthac mo-
 destius, nihil in tam excelsâ fortunâ submissius. Quoties est injecta de
 victoriâ mentio; quasi suâ laude læderetur, erubuit. Fuit, ut copias
 suas traduceret non procul urbe, in quâ CHAUS tunc agebat. Rex,
 eum convivio exceptum quinque donat oppidis, velut partæ pretio
 victoriæ. Quæ tamen ille recusavit omnia, non suam esse, sed mili-
 tum ejus palmæ gloriam ingenuè professus ac sine furo. CHAUS er-
 go saltem in ministro regem honoraturus offert CHUNGLIENO
 ejus Præfecto dynastiam. Quam cum & iste recusaret; ille magnam
 pecuniæ vim submittit, dynastiæ pretium non impar. CHUNGLIEN-
 NUS auro longè obnixius à se spreto, *Hæc non est, inquit, quod magni
 aestimo; sed pro regno, pro rege, pro populo, pericula subire, pericula eorum
 avertere, tranquillatis rebus, nihil præmij accipere, hæc mihi prima, hæc
 summa semper fuere. Præterea, quòd palàm pronuncio & omnes exau-
 dire volo, qui susceptis pro republ. labores infamant accipiendâ pecuniâ,
 mercatores esse, Mihi nomen hujusmodi nimis est quàm vile, & mercatura
 hæc morte pejus abominanda.* Erat omnino CHUNGLIENUS vir ce-
 terà egregius, nisi laudes ejus detereret fastus nimiaque sui æstimatio.
 Liberalitas CHAI regis, quasi auro compensare volentis merita sua,
 in offensæ loco habita, & sufficiens ei materies visa, ut relicta præfe-
 cturâ discederet aliò, nunquam postea, in CHAO regno visus.

*Proficua ob-
 jurgatio.*

*Spreta laboris
 præmia:*

Interea CIN reparato exercitu CHAO regnum denuo invadit.
 Contra quem cum GUEI rex per CINPINUM Præfectum (UUKIUM

RIUM enim filium mitti tunc non placuit. Ferre vellet suppetias; ille
 scriptis ad GUEIUM literis acerrimè de violatâ toties fide expostulat,
 ultima minatus, si perseveraret à CHAO stare. Epistolæ sententia hæc
 erat. *Mihi cum eo bellum est; tu si pacem amare domi non potes; & suc-*
curris hosti meo, cunctas vires, quantiscunque polleo, in te unum conver-
tam. CHAO regnum jam victum quin obtinere possim, non dubito. *At*
is deinde viderit, quid se futurum sit, qui regi summisit auxilia. Utique
 minaces erant literæ; quibus lectis GUEIUS timuit haud mediocriter.
 Quare ad CINPINUM mittit alterum legatum cum novis manda-
 tis, illi persuadere conatus, ut exemplum suum secutus, CINUM
 Imperatorem agnoscat, eique faciat se tributarium. Ni facerent, pa-
 cem nunquam habituros; nec quieturum antè CINUM, quàm omnia
 regna subegisset. Intercessit tamen huic legationi CHANGLIENUS; Legatio dis-
 qui in legatum GUEI regis incurrens in itinere, sic ei reditum, quan- suasa.
 quam infectâ re, suavissime scribitur. *CIN rex à rationis & iustitia tra-*
mite longè recessit, relique normam abjecit, potentiâ fretus alienis regnâ
insidiatur. Si, quod affectat, evaserit ad culmen, quot quantisque malis
pressum ingemiscet imperium? Nam ab eo, qui jus omne perverit, quid
boni speres? Iam prævideo tyrannicas leges, quas invehet, ac nostris, heu!
longè contrarias. In istâ miseriarum contemplatione diutius harere mihi
non est animus; eaque propter ad orientis nunc mare tendo, tot malorum
fugiens aspectum. Ibi vivam, ibi moriar, ignarus rerum, qua isthic ge-
rentur. Rex verò tuus cur CINUM tantopere timer? cur non respicit ad
regnum suum, quod potentiâ & viribus CINI regno non multùm cedit?
cur eum ultero protrudit ad culmen, ad quod surgenti, deberet summis opi-
bus viribusque potius obstare? An ignorat GUEI rex, CINUM, jura-
rum equitatis osorem, ubi se viderit in rerum humanarum eminere fa-
stigio, pro libidine omnia acturum? an à solo ejus regno vim abstinebit?
an si tributarium ei se fecerit, qui modò suis non contentus, tam avidè re-
gnis inhiat alienis, modum ejus avaritiæ constituet? Legatus his auditis
 domum reversus, regi suo ex eadem CHUGNLIENI oratione persua-
 sit, ut omitteret illam legationem.

Interea CHAUS à GUEI rege auxiliorum petendi finem nullum
 facere. Quæ cum ille differret, CHAI denique conjux, GUEI filia
 & UUKII soror natu major, à fratre quàm potuit magno contendit
 opere, ut sibi, ut marito suo contra CINUM esset iterum præsidio.
 Nihil enim ab eo sperabat mediocre, cujus animi robur ac felicitatem

jam apud HANTAN urbem cognoverat. Nec deerat fororis precibus UUKIUS, si suæ spontis esset, pugnandi desiderio calens, & à patre sæpe sapius enixè petens, ut tandem CINIPIO copiam faceret contra CINUM pro CHAO, affine suo sumendi belli; seque ipsum offerreturum. Cùm GUEIUS nimiùm propositi tenax pernegasset utrumque; iratus UUKIUS à patre insalutato discedens, & suo tantùm satellitio comitatus (centum currus erant) contra CINUM animosè procedit suismet auspicijs. Sed ruentem interceptit amicus, armansque stratagemate improvidum ducem, *Magni quidem animi res est, inquit, quam inceptas, ô Princeps; considerandum tamen est tibi, te nihil aut certe non multum effecturum adeo paucorum militum manu confisum, Siccum his CINUM aggrediare, perinde feceris, ac si tigridi frustum carni objicias. Si me audis, compesces hunc impetum, ac tantisper hic subsilles, dum te, quid agere possis, addoceam. Fortasse non displicebit consilium. Audivi patrem tuum juxta lectulum, in quo somnum capit, habere sigillum regium. Illud JUYA concubina facile furtim surreptum tibi tradet. Si enim promiseris eo te usurum, ut fideis diplomatibus conscribens militem, Imperatori contra CINUM auxilio venias; tui patris amore tacta nihil non faciet, quod in ejus commodum intelliget esse maxime cessurum.* Erat JUYA Imperatorum familiæ CHEUÆ sanguis, supra ceteras concubinas dilecta GUEIO, adornandæque fraudi comprimis apta. Fluxit è sententia consilium. Traditum UUKIO sigillum; de scripta signatâque diplomata; sigillum loco suo repositum nec umbram sinistrae suspicionis faciebat regi. Tum UUKIUS ad CINIPIUM exercitum magnis itineribus properare, ab rege ducem illi se præpositum diplomate testari, agnosci que se ducem jubere, truci & accommodatissimo ad asserendam potestatem supercilio. Nihilominus tamen agitabat eum metus, ut fidem inveniret apud CINIPIUM. Subornat igitur in ejus caput sicarium, hominem robustissimum, ut contra nitentem, dubitantemve credere, trucidaret è vestigio. Explevit ille partes suas, ac ferreâ clavâ quadraginta libras pendente cerebrum ei fregit. Et statim diditus per castra rumor, occisum jubente rege CINIPIUM ut perduellionis reum, sparsis ubique diplomatibus, totum exercitum asseruit UUKIO. Erant hominum octoginta millia, quæ confestim contra CINUM movebat, CHAO suppetias laturus, at necquicquam. GUEIUS enim re cognitâ, submisso novo duce LIENPOO filium ad se revocat, mandans militibus,

*Stratagema
sigillo procuratum.*

*Sed demum
clusum.*

ne

ne dicto audientes parèrent. In hunc modum arte GUEIUS artem elusit.

Inter hæc C I N U S regnum C H A O totum ferme occupaverat, devictis etiam Z u regis copijs. Quare cum ad Imperatorem jam pateret via, partem exercitûs, duce K I E O Præfecto, contra eum mittit ac debellat haud magno negotio, viribus longè imparem. Ibi miseranda F O I fortuna erat. Coactus enim à victore venire supplex Imperator, C I N U M subditorum more, velut dominum & Imperatorem suum abjectus humi venerabatur; omnes terras, hoc est, triginta sex urbes, quæ de tanto imperio illi supererant, offerens, militumque triginta millia, imperij exercitum, jubens ei sacramentum dicere. Cuius obsequij humilitate F O U S vitam quidem servavit; sed in ordinem à C I N O redactus, & amandatus in occidentem, suis custodiendus traditur. Ejus deducendi negotium F A N C I O dedit; cui multum C I N U S in hoc bello debuit, quod ex ejus prudentia & consilijs non modo suscepit, sed etiam gessit, semper docentis, quid faciendum esset, quidque fugiendum.

Sinarum Imperator victor, vs supplex.

Sinenses historici quidam ab hoc anno, qui fuit ante vulgarem Christi epocham ducentissimus quinquagesimus quartus, imperium familiæ C I N E incipiunt, quod nullus tuac alius erat Imperator. H A N rex ubi F O U M Imperatorem captum accepit, rerum suarum trepidus ad C I N U M venit, seque ac regno suo in ejus fidem tradito, ut Imperatorem coluit, tributarius ei factus, augensque transcriptis, quas habebat, copijs omnibus victorem exercitum. F O I quidem clades incidit in annum superiorem; sed hunc totum tamen illi attribuunt. Porro C I N U S alio nomine C H A O S I A N G U S dicebatur; qui cum Cælo sacrificaret, X A N G T I sive supremi Imperatoris simulacrum ei oblatum memorant, nisi forte id ipse finxit, quò facilius persuaderet alijs, traditum sibi à Cælo imperium esse. Utut est, ut plurimum tamen regis tantum, imò tyranni loco timebatur. Jamque alius ex familiâ C H E U A lectus Imperator erat C H E U K I U N I U S nomine, de quo infra; postquam innotuit F O U M in provinciâ X E N S I eodem quo victus est anno, amissi contabescentem imperij mœrore diem suum obiisse.

*Cyclo 41. anno
44. ante Christum
Anno 254.*